

SAMDOMŲ DARBUOTOJŲ PAKLAUSOS PROGNOZAVIMO METODIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Samdomų darbuotojų paklausos prognozavimo metodika (toliau – metodika) apima samdomų darbuotojų paklausos prognozavimo (toliau – prognozės) tikslą, principus, eigą.
2. Prognozės tikslas – įvertinti 4 metų samdomų darbuotojų paklausą pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus (toliau – LPK) pogrupius (4 skaitmenų lygmeniu) ir Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (toliau – EVRK) sekcijas.
3. Prognozės rezultatai susideda iš:
  - 3.1. prognozės;
  - 3.2. kontekstinės informacijos.
4. Prognozė apima visas EVRK sekcijas ir visus, išskyrus ginkluotų pajėgų profesijų LPK pagrindinės grupės (pirmas skaitmuo – 0), LPK pogrupius.
5. Prognozė yra atliekama kasmet, o jos rezultatai yra pateikiami metų pabaigoje.
6. Prognozės principai:
  - 6.1. integralumas – kaupiami ir sujungiami įvairių šaltinių duomenys;
  - 6.2. tikslingumas – renkami tik tie duomenys ir informacija, kurie yra reikalingi prognozei atlikti ir kontekstinei informacijai apie esamą situaciją darbo rinkoje pateikti;
  - 6.3. periodiškumas – prognozė yra atliekama kasmet;
  - 6.4. nešališkumas – prognozė atliekama be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo nuo įvairių interesų grupių.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

7. Metodikoje vartojamos pagrindinės sąvokos apibrėžiamos taip:
  - 7.1. Pakeitimo paklausos prognozė – tikimybiškai įvertinama, kokią dalį darbuotojų reikėtų pakeisti dėl tikėtino išėjimo į pensiją, mirtingumo ir emigracijos;
  - 7.2. Plėtros paklausos prognozė – įvertinama, kokia dalimi ekonominės veiklos sektoriai augs arba trauksis dėl prognozuojamo plėtros dydžio.
  - 7.3. Samdomi darbuotojai – darbuotojai, kurių užimtumo statusas pagal taikomą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – SODRA) klasifikavimą apibrėžtas taip: D – dirba pagal darbo sutartį, TD – dirba pagal terminuotą darbo sutartį, DU - užsienietis, kuris atvyksta į Lietuvos Respubliką ir dirba pagal darbo sutartį, turėdamas bet kurios rūšies vizą, TU - užsienietis, kuris atvyksta į Lietuvos Respubliką ir dirba pagal terminuoto darbo sutartį, turėdamas bet kurios rūšies vizą¹.
  - 7.4. t metai – pirmieji metai, kurie patenka į prognozavimo laikotarpį, pavyzdžiui atliekant prognozę 2018–2022 metams, tada : 2018 m. – t metai, 2022 m. – t+4 metai, 2017 m – t-1 metai, ir taip toliau.
  - 7.5. Tarptautinė neto emigracija – emigrantų ir imigrantų skaičiaus skirtumas.

---

¹ Šaltinis: Duomenų subjekto statuso tipo klasifikatorius, SODRA

III. TEISINIS PAGRINDAS

8. Prognozavimą reglamentuojantys teisės aktai:
  - 8.1. Lietuvos Respublikos 2018 m. gruodžio 14 d. Nr. XIII-888 „Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo“ straipsniai:
    - 8.1.1. 18 straipsnis. Profesinio mokymo planavimas ir priėmimas mokytis;
    - 8.1.2. 32 straipsnis. Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro įgaliojimai profesinio mokymo srityje;
  - 8.2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gegužės 29 d. įsakymas Nr. V-508 „Dėl valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų profesinio mokymo vietų skaičiaus nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
  - 8.3. Kiti susiję teisės aktai:
    - 8.3.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 162 „Dėl Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašo patvirtinimo“.

IV. TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

9. Naudojami klasifikatoriai²:
  - 9.1. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;
  - 9.2. Lietuvos profesijų klasifikatorius (LPK), patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 4-171 „Dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus LPK 2012 patvirtinimo“.

V. PROGNOZAVIMAS

10. Samdomų darbuotojų paklausos prognozę sudaro prognozuojami pakeitimo paklausos ir plėtros paklausos dydžiai.
11. Naudojami duomenys ir duomenų šaltiniai:
  - 11.1. balandžio 1 d. SODRA samdomų darbuotojų duomenys nuo 2014 metų;
  - 11.2. Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) mirtingumo pagal amžių ir lytį ir tarptautinės migracijos rodiklių duomenys³;
  - 11.3. Europos profesinio mokymo plėtros centro (toliau – CEDEFOP) prognozuojami ekonominių sektorių plėtros duomenys⁴.
12. Prognozavimo eiga:
  - 12.1. samdomų darbuotojų duomenys sumuojami pagal LPK pogrupius ir EVRK sekcijas; darant šias prielaidas:
    - 12.1.1. duomenys apie samdomų darbuotojų profesijų LPK ir darbdavio EVRK yra teisingi;

---

² Klasifikatoriai skelbiami Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt.

³ Šaltinis: Lietuvos Statistikos Metraštis 2018 m., Vilnius, 2018, pp. 52-53, 57.

⁴ Plėtros prognozės vertinimai skelbiami CEDEFOP portale: cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/skills-forecast, žr. 2018 m. gruodžio 7 d.

12.1.2. neturint informacijos apie EVRK, priskiriama reikšmė – „Nežinomas EVRK“;

12.1.3. jei asmuo turi daugiau nei vieną draudėją, tai skaičiuojama, kad kiekviename iš tų darbų dirba po $\frac{1}{k}$ darbuotojo, kur k nurodo asmens draudėjų skaičių.

12.2. Pakeitimo paklausa skaičiuojama pagal formulę:

$$A_{ij} = n_{ij} \cdot (p_{ij} + m_{ij} + e_{ij})$$

kur:

A_{ij} – prognozuojama t+4 metų pakeitimo paklausa i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje, matuojama samdomų darbuotojų skaičiumi;

n_{ij} – samdomų darbuotojų esamas t metais skaičius i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje.

p_{ij} – tikimybiškai apskaičiuotas koeficientas, nurodantis kokią dalį i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje užims pensinio amžiaus samdomi darbuotojai, kurie prognozuojamu laikotarpiu $t - t+4$ m. paliks savo darbo vietas.

m_{ij} – tikimybiškai apskaičiuotas koeficientas, nurodantis kokią dalį i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje užims darbingo (nepensinio) amžiaus samdomi darbuotojai, kurie prognozuojamu laikotarpiu $t - t+4$ m. paliks savo darbo vietas dėl mirtingumo

e_{ij} – tikimybiškai apskaičiuotas koeficientas, nurodantis kokią dalį i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje užims darbingo amžiaus samdomi darbuotojai, kurie prognozuojamu laikotarpiu $t - t+4$ m. paliks savo darbo vietas dėl tarptautinės neto emigracijos.

12.2.1. p_{ij} reikšmės skaičiuojamos tariant, kad pensinio amžiaus darbuotojais yra laikomi tie asmenys, kurie senatvės pensijos amžių jau pasiekė arba pasieks nustatytame prognozavimo laikotarpyje. Reikšmės apskaičiuojamos remiantis istoriniais SODRA samdomų darbuotojų duomenimis, atsižvelgiant į darbuotojų amžių, lytį, darbdavio EVRK sekciją ir LPK pagrindinę grupę (1 skaitmens lygmeniu).

12.2.2. m_{ij} reikšmės skaičiuojamos darant prielaidas, kad mirtingumo tendencijos nesikeis ir vienodos amžiaus grupės ir lyties asmenų mirtingumo tikimybės yra lygios ir nepriklausomos nuo LPK ir EVRK.

12.2.3. e_{ij} reikšmės skaičiuojamos darant prielaidas, kad tarptautinės neto emigracijos tendencijos nesikeis ir tarptautinės neto emigracijos tikimybės yra vienodos tarp visų darbingo amžiaus samdomų darbuotojų.

12.3. Plėtos paklausa yra paskaičiuojama pagal formulę:

$$B_{ij} = \gamma_j \cdot n_{ij}$$

kur:

B_{ij} – prognozuojama t+4 metų plėtos paklausa i -ajame LPK pogrupyje ir j -ojoje EVRK sekcijoje;

γ_j – j -osios EVRK sekcijos prognozuojamas plėtos koeficientas $t - t+4$ m.;

12.3.1. Koeficientai γ_j skaičiuojami darant prielaidą, kad prognozuojamas EVRK sekcijos augimas ($\gamma_j > 0$) arba traukimasis ($\gamma_j < 0$) proporcingai vienodai paveiks visas LPK grupes.

12.4. Prognozė yra apskaičiuojama sumuojant pakeitimo paklausą ir plėtos paklausą:

$$C_{ij} = A_{ij} + B_{ij}$$

kur:

C_{ij} – prognozuojama t+4 metų samdomų darbuotojų paklausa *i*-ajame LPK pogrupyje ir *j*-ojoje EVRK sekcijoje.

VI KONTEKSTINĖ INFORMACIJA

13. Kontekstinės informacijos tikslas – apžvelgti esamą situaciją darbo rinkoje ir ją pateikti kartu su prognozavimo rezultatais.
14. Kontekstinę informaciją sudaro:
  - 14.1. t-1 metų sausio 1 d. - t metų balandžio 1 d. bedarbių, kurie yra užsiregistravę Užimtumo tarnyboje (toliau - UT) ir neturi ilgalaikio bedarbio požymio, pasiskirstymas pagal LPK pogrupius.
  - 14.2. t metų balandžio 1 d. savarankiškai dirbančių asmenų pagal individualią veiklą ir/ar verslo liudijimus skaičius pagal EVRK sekcijas. Skaičiavimui atlikti naudojami Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) duomenys.
  - 14.3. t metų balandžio mėnesio skelbimų portalų: cv.lt, cvbankas.lt, cvmarket.lt, cvonline.lt ir UT darbo skelbimų skaičiai pagal EVRK.

VII BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Prognozė skirta atsižvelgti planuojant priėmimą į valstybės finansuojamas profesinio mokymo vietas.
16. Remiantis prognozės rezultatais būtina atsižvelgti į skaičiavimams atlikti daromas prielaidas ir į trumpą istorinių duomenų eilutę.
17. Jei esanti imtis sudaro iki 10 asmenų, prognozės rezultatuose jos dydis žymimas „mažiau nei 10 asmenų“.
18. Gautus prognozavimo rezultatus rekomenduojama interpretuoti kaip įvertintas profesijų prognozuojamos paklausos tendencijas.